

Vlkolíneec – kultúrna pamiatka

zapísaná v Zozname Svetového dedičstva UNESCO (1993)

Vlkolíneec je podhorská osada, miestna časť okresného mesta Ružomberok v Žilinskom kraji. Je pamiatkovou rezerváciou ľudovej architektúry a ako pozoruhodne zachovaný sídelný celok, pozostávajúci z typických zrubových objektov charakteristického stredoeurópskeho typu, je od roku 1993 zapísaný do Zoznamu Svetového dedičstva UNESCO.

Osada predstavuje typ dedinského stredovekého sídla s drevenou architektúrou horských a podhorských oblastí, s nenarušenou zástavbou zrubových domov uprostred krajinárskeho zázemia tvoreného úzkymi pásikmi polí a pasienkov, zo severu chránená masívom Sidorova (1 099 m n. m.).

Poloha

Osada sa rozprestiera na južnom svahu jedného z výbežkov liptovskej časti hlavného hrebeňa Veľkej Fatry v nadmorskej výške 718 metrov. Okrem Sidorova obec obklopujú z východnej strany kopce Stráňa, od západu vyvýšeniny Laz a Diel a od juhu Ravný diel. Prístupná je po odbočení z hlavnej cesty spájajúcej Ružomberok a Banskú Bystricu.

Dejiny osady

Podľa dostupných záznamov sa vznik Vlkolínce, pôvodne osady drevorubačov a uhliarov, predpokladá medzi druhou polovicou 14. a prvou polovicou 15. storočia. Ako osada patriaca do chotára mesta Ružomberok bol súčasťou hradného panstva Likavského hradu. Tento stav pretrval až do polovice 20. storočia. V mestskej samospráve zastupovali osadu dvaja volení zástupcovia zvaní *starší*, neskôr *boženíci* a *senátori*. Po druhej svetovej vojne sa v päťdesiatych rokoch plánovalo presídlenie miestnych obyvateľov do Ružomberka. Dôvodom boli požiadavky obyvateľov na zabezpečenie zodpovedajúcich podmienok na život, porovnateľných s ostatnými miestnymi časťami mesta. Tento projekt sa však neuskutočnil a tak dodnes môžu návštevníci Vlkolínce obdivovať životom pulzujúci vidiecky organizmus uprostred zachovanej tradičnej zrubovej architektúry.

Architektúra Vlkolínce

Vlkolínec je typickou obcou sústredenej svahovitej drevenej osady. Nemá vlastné katastrálne územie.

Jeho zástavbu dnes tvorí štyridsaťpäť usadlostí, drevených obytných domov a hospodárskych budov postavených v strmom svahu. Stredom obce preteká potok prameniacy pod svahmi Sidorova.

Steny drevených domov, kvôli vyrovnaniu strmého svahu postavených na vysokých kamenných podmurovkách, sú zrubové z čiastočne alebo úplne kresaných trámov. Škály medzi trámami vyplňajú drevené hranoly trojuholníkového prierezu a hlina.

Farebne prevažujú domy natreté bielou farbou.

Charakteristickým prvkom tunajších domov je šindľová sedlová strecha s lomeným ostreším. Doskové štíty domu majú malé otvory (dýmniky) slúžiace na odvod dymu.

Domy sú dvoj- alebo trojpriestorové. Centrálnu časť domu tvorí vstupný „pitvor“ s kuchyňou v jeho zadnej časti. Odtiaľ sa vstupuje do izby v jednej časti a do komory v druhej časti domu. Hospodárske stavby (stodoly, maštale a chlievy) stoja na pozemku buď samostatne, alebo sú pristavané k domu.

Uprostred tradičnej zástavby sa v centre obce zachovala zvonica z roku 1770, studňa, murovaný Kostol Navštívenia Panny Márie z roku 1875 a murovaná škola. Studňa a zvonica sú vybudované tradičnou technikou a pokryté šindľom ako všetky pôvodné strechy domov a hospodárskych stavieb. Kostol je jednolodňová neoklasicistická stavba s vežou na hlavnom priečelí.

Vlkolínec je typom svahovitej obce so sústredenou uličnou zástavbou s dlhými dvormi. Svoju jedinečnosť si zachoval vďaka izolovanosti kvôli čomu ho obišiel prudký stavebný rozmach v 19. a 20. storočí. Až do polovice 20. storočia viedli do osady iba poľné cesty a neexistovala tu elektrina.

Vlkolínec bol v rámci karpatského regiónu vyhodnotený ako najlepšie zachovaný reprezentant svojho druhu, ktorý dotvára okolitá scenéria Veľkej Fatry.

